

LATVIŲ DAINOS APIE DIEVĄ

■ Neseniai „Būdo“ skaitytojas turėjo progą (2019, Nr. 4, p. 51–60) susipažinti su latvių etnologo Ugio Nastevičiaus straipsniu „Ar latvių religija – dievturyba?“ Straipsnyje pristatytas šitaip pasivadinęs latvių religinis judėjimas ir, remiantis bandomąja apklausa, pamėginta įvertinti požiūrį į jį šiuolaikinėje Latvijos visuomenėje.

Judėjimo pradininkas buvo žymus XX a. pirmosios pusės rašytojas, menininkas, kraštotylininkas, visuomenės ir politikos veikėjas Ernestas Brastinis (Ernests Brastiņš, Brastiņu Ernests, 1892–1942). Be kitų darbų, jis yra sudaręs 1928 m. išėjusį latvių liaudies dainų rinkinį, pavadintą *Latvju Dievadziesmas* („Latvių dainos apie Dievą“, pažodžiui „Latvių Dievdainos“). Į jį įtrauktos dainos, sudarytojo požiūriu, ypač iškalbingai mininčios Dievą, dievus bei kai kurios kitos išraiškingo religinio, dvasinio turinio dainos. Rinkinys suskirstytas į 17 dalių, kiekvienoje dalyje – po 20 skyrelių iš keturių (su nedidelėmis išimtimis) dainų ir trumpi sudarytojo paaiškinimai bei pasvarstymai.

VIII rinkinio dalis pavadinta *Dievs un dvēsele* („Dievas ir siela“), joje pristatytos 77 latvių dainos, vienaip ar kitaip kalbančios apie žmogaus sielą. Jį visą išverstą dabar mūsų skaitytojui ir pateikiame. Dainų skelbiamas tiek latviškasis originalas, tiek greta vertimas į lietuvių kalbą, kurio dažnųsyk ir vertimu negali pavadinti, nebent savotišku lietuvišku perrašymu. Vis dėlto verčiant, kad ir žodis žodin, dažnai suyra pirminis ritmas, prarandamos kitos teksto poetinės ypatybės. Tad kantresniam, atidesniam skaitytojui vertimas turėtų būti tik pagalbinė priemonė, padedanti išgirsti tikrąją latvišką dainą.

Taip, latvių *dvēsele* pažodžiui yra „siela“, ir bendrinėje kalboje šia reikšme tiksliausia ši žodį versti. Šitaip jį ir verčiu bendrinės kalbos sakinuose bei antraštėse. Tačiau dainos – ne bendrinė kalba, todėl ryžausi žodį dažnųsyk versti kitu, panašiai skambančiu ir panašios darybos lietuvių žodžiu – mažybininiu *dvaselė*, atitinkamai latvių mažybinį *dvēselīte* – su papildoma mažybine priesaga *dvaselītē*. (Neseniai žiupsnį latvių dainų panašiai yra vertęs Vaclovas Mikailionis¹.) Taip verčiant ir prasmė neiškraipoma (nes mūsų *dvasia*, tarp kitų, irgi turi reikšmę „siela“), o vertimas išeina daug artimesnis originalui. Išskyrus tuos atvejus, žinoma, kai sklandumo sumetimais geriau tinkama vis dėlto pasirodė *siēla*.

E. Brastinis dainas ėmė iš įvairių šaltinių, daugumą – iš Krišjano Baruono (Krišjāns Barons)

rinkinio *Latvju dainas* (žymima raide D prieš dainos numerį), taip pat iš Krišjano Baruono draugijos rankraštyno (B) ir Latvių folkloro rankraštyno (F).

Prieš pačias dainas dar pateikiame išverstą į lietuvių kalbą E. Brastinio pratarbę visam jo sudarytam rinkiniui su keliomis papildomomis pastraipomis iš paaiškinimų, įvedančiomis dievturybos sąvoką.

ERNESTO BRASTINIO PRATARMĖ IR DAR KELIOS PASTRAIPOS

Latvių tauta pradėjo naują gyvenimo tarpsnį. Nėbėra sluogo, vertusio ją gyventi taip, „kaip privaloma“. Kiekvienas latvis nuo šiol gali daryti, ką jam, kaip latviui, daryti reikia. Tik ne kiekvienas dar žino, kas yra jo darbas. Tūkstančiai klausia: ką turiu daryti, kad garbingai nešiočiau latvio vardą? Atsakymas vienas: savo darbais tu turi parodyti, kad latvių tauta yra savitos, ypatingos kultūros židiny, kuriam yra būtina sava valstybė. Tik savitumas pateisina tautą bei valstybę, niekas kitas.

Išmintingi žmonės žino, jog tasai savitumas, kurį kiekviena tauta susikuria pagal savo poreikius, – tai kultūra. Tai kalba, menas, buities rykai, drabužiai, papročiai, dora, religija ir kt. Tačiau joks kultūros darbas nėra dirbamas be aiškiai suvokto veiduolo, arba idealo. Visuomet jau iš anksto būtina matyti, kaip turi atrodyti naujai statomas namas. Be idealo neįmanomas joks tvarus kultūros nei mokslo darbas, juo labiau – tautos dvasinis ugdymas.

Visų tikslų tikslas visuomet buvo Dievas, telkiantis savyje tauriausius tautų siekius. Kaip kuri tauta suvokia Dievą, tokios ir jos vertybės, o kokios vertybės, tokia ir kultūra. Štai kodėl visos didžiosios kultūros su aukščiausiais meno pasiekimais buvo religinės kultūros. Jei mes, latviai, norime kurti savitą kultūrą, mums reikia išsiugdyti naują religinę pasaulėžvalgą. Mums reikia išgyventi dvasinį perversmą, atmainyti visą savo mąstyseną ir jauseną. Atsisakyti visa ko svetimo, netikro bei primesto – tiek kultūroje, tiek švietime.

Praeitis yra dabarties mokytoja. Išižiūrėdami į savo tautos praeitį mes tik ir įžvelgiame tuos idealus, be kurių negalėtume išlikti. Išvystame latvij, einantį amžių taku ranka rankon su savo Dievu. Senovės latvių dievomana vienintelė gali išgelbėti mus nuo kultūrinio žlugimo. Atgimęs senovės latvių dvasingumas turi vėl tapti ta vienijančia išmintimi, kuriai pavesta visa kita. Visas atskiras latvių gyvenimo sroves ji turi suvesti į bendrus latviškuosius krantus.

1 Romuva: Baltų kultūros ir religijos leidinys, 2018, Nr. 6, p. 19–20.

Be Dievo nėra tautos. Tautų gyvenimo kelias veda į Dievą. Kaip tik įmanydamos bei sugebėdamos jos stumiasi į savo išsipildymą – ir tiesiai, ir apylankomis. Trumpiausias kelias visuomet tas, kurį tauta pati sau yra radusi ir per šimtmečius pramynusi. Latvių tauta nūnai eina aplinkiniu krikščioniškuoju keliu, nes senasis Dievo kelias jai kitados buvo uždraustas, užvertas. Atėjo laikas užvertąjį kelią vėl atverti, kad juo eidami prieitume didesnę pilnatvę, daugiau šviesos ir būtime arčiau Dievo.

Retai kokiai kitai tautai yra pavykę įvertinti Dievo idėją į tokias šviesias, dailias lytis kaip mums. Tai pajus kiekvienas, vos pradėjęs vnyioti senųjų dainų apie Dievą kamuolį. Jis netruks patirti, kad latviai yra didingos, nepaprastos religijos paveldėtojai ir kad į šį paveldą nevalia numoti ranka.

Tai, kad Biblija latviškai pirmąsyk buvo atspausdinta tik 1689 metais, ne ką vėliau už kitas parankines pastorių knygas, ir dargi tai, kad krikščioniškų parapijų vyresnieji kone išimtinai buvo kitataučiai, paaiškina menką krikščionybės įspaudą tautoje.

Kristus iš „Latvių dainų“ tepaminėtas vos dešimtyje, nors Dievas – 3500, Laima – 1000, Mara – 300 pamatinių dainų, neskaitant variantų. Šie skaičiai pastebimai padidėja, imant domėn be paliovos augantį Latvių folkloro rankraštyną.

Būdinga, kad mūsų liaudies dainose beveik visai nevartojamas žodis „tikėti“ religine prasme,

kaip įprasta religiniuose raštuose. Tėra vos viena tokia daina su variantais (D 33695) ir ta pati bene bus bitininkų burtų daina. Visos kitos akivaizdžiai yra atsiradusios naujaisiais laikais. Todėl kalbant apie latvių religiją ir santykį su Dievu derėtų vengti pernelyg dažnai minėti tikėjimą. Tikėjimas tėra krikščionių vertybė, latvių dainoms apie Dievą nebūdinga.

Religija tik tuomet yra tikra religija, kai ji nustato savo sekėjų elgseną ir gyvenimo būdą. Tikėjimas, kuris nepasireiškia darbuose, neturi jokios vertės. Latviams jų gerasis Dievas buvo visų tikslų tikslas, o aukščiausia priedermė – gyvenime laikytis šio tikslo krypties. Žmonių santykis su Dievu vadinamas svetimu žodžiu *kultas*. Latvių kalboje jį atitinka vedinys *dievturība* „dievturyba“. *Tev nebūs citus dievus turēt priekš manīm* „neturēsi kitų dievų, tiktai mane“, – taip latviškai išverstas pirmasis įsakymas žydams [Iš 20.3]. Žodis *turēt* „turėti“ šia prasme užtinkamas tiek senuosiuose raštuose, tiek liaudies dainose. Be to, mes pasakome ir *svētķus turēt* „šventę švesti“ (pažodžiui „laikyti, turėti“), *dusmas turēt* „pyktį laikyti“, *varu turēt* „galios turėti“, tuo visai negalvodami apie kokį rankose turimą daiktą. Žodžiu *dievturība*, paimtu tiesiog iš tautos burnos, tad galime įvardyti ne tik kultą, bet ir visą latviškąją religingumą, kad nereikėtų visur vartoti svetimžodžio.

ILGĖS Naujosios Vilnios pilkapyne – Vėlių stalelio dengimas. 2019 m.

DIEVAS IR SIELA

1. SIELA DAINOSE

*Ko, bitīte, tu dziedāji,
Tev bij maza dvēselīte;
Lai dziedāja dundurītis,
Tas mācēja tricīnāt.*
30342

Ko, bitele, tu dainuoji,
Tavo maža dvaselytē;
Lai geriau dainuos gyliukas,
Tas moka padrebinti.

*Ko tu dziedi, bezdvēsele,
Tev jau lāga neskanēja:
Lauj man lai es dziedu
Ar savām māsiņām.*
869

Ko dainuoji tu, bedvase,
Tau jau gerai nebeskamba:
Leisk man padainuoti
Su savo sesulēm.

*Paldies saku māmiņai
Par to vieglu dvēselīti:
Nesēdēj' si uz akmeņa
Grūtājasi dieniņās.*
1059

Ačiū aš sakau mamytei
Už tą lengvą dvaselytę:
Nesėdėjo ant akmens
Per sunkiąsias dieneles.

*Ko tu dziedi, bezdvēsele,
Tev jau lāga nevedās;
Es dziedāšu, man vedās,
Man ir dziesmu dvēselīte.*
870

Ko dainuoji tu, bedvase,
Tau gerai nebeišeina –
Aš dainuosiu, man išeina,
Aš turiu dainų dvaselę.

2. SIELA – ŽVAIGŽDĖ

*Spoža zvaigzne notecēja
Pie līgavas nam' durvīm:
Tā nebija spoža zvaigzne,
Tā bērniņa dvēselīte.*
1127

Ryški žvaigždė nusirito
Prie jauniosios namų durų:
Tai nebuvo ryški žvaigždė,
Tai vaikelio dvaselytė.

*Spoža, spoža zvaigzne tek
Gar manām nam' durvīm:
Tā nebija spoža zvaigzne,
Tā nelaiķa dvēselīte.*
1127/8

Ryški ryški žvaigždė teka
Palei mano namų duris:
Tai nebuvo ryški žvaigždė,
Tai velionio dvaselytė.

*Spoža zvaigzne ieritēja
Manā guļas vietīņā:
Dievs dos manīm šorudenī
Otru jaunu gulētāju.*
1127/3

Ryški žvaigždė įritėjo
Tiesiai mano guolin:
Dievas duos man šį rudenį
Dar vieną gulėtoją.

*Ne tā zvaigzne visu nakti,
Kas uzlēca vakarā;
Ap pusnakti ielīgoja
Dvēselīšu namiņā.*
33868

Ne ta žvaigždė visą naktį,
Kur tekėjo vakare;
Pusiaunaktį įlingavo
Dvaselių namelin.

3. SIELŲ DAUGUVA

*Daugaviņa melnacīte
Melna tek vakarā.
Kā tā melna netecēs,
Pilna dārgu dvēselīšu.*
D 30710

Dauguvėlė juodakytė
Juoda teka vakare.
Kaip ji juoda netekės,
Pilna brangių dvaselyčių.

*Ogre tek dunēdama,
Daugaviņa skanēdama;
Ogre pilna sīkakmeņu,
Daugaviņa – dvēselīšu.*
B 40/397

Uogrė teka dundėdama,
Dauguvėlė skambėdama;
Uogrė pilna akmenėlių,
Dauguvėlė – dvaselyčių.

*Visas upes cauri jāju,
Daugaviņu nevarēju,
Daugaviņu nevarēju,
Tā bij pilna dvēselīšu.*
D 29628/7

Visas upes skersai jojau,
Dauguvėlės negalėjau,
Dauguvėlės negalėjau –
Ji buvo pilna dvaselių.

*Jūra tek dimdēdama,
Daugaviņa skanēdama;
Jūra kārķļu pieaugusi,
Daugaviņa dvēselīšu.*
D 31023/1

Jūra teka dundėdama,
Dauguvėlė skambėdama;
Jūra karklų priaugusi,
Dauguvėlė dvaselyčių.

4. SIELA BAŽNYČIOJE

*Ai lūdzama vēja māte,
Valdi savas kalponītes,
Man jānese baznīcā
Maza, maza dvēselīte.*
D 1350

Meldžiamoji vėjo mote,
Valdyk savo tarnaitytes:
Turiu bažnyčion nunešti
Mažą, mažą dvaselytę.

*Sniedzīņš sniga, putināja,
Es ar pādi baznīcā.
Ļaudīm greznu drānu žēl,
Man žēl pādes dvēselītes.*
D 1351

Sniegas sninga, pūga pučia,
Aš su vaikeliu bažnyčioj.
Žmonėms puošnių rūbų gaila,
Man – vaikelio dvaselytės.

*Kur, tautiņi, jūs bijāt?
– Mes bijām baznīcā,
Vienu mazu dvēselīti
Pie krustiņa zvērējām.*
D 1366/1

Kur, kūmai, jūs buvot?
– Mes buvom bažnyčioj:
Vieną mažą dvaselytę
Prie kryželio prisaiškinom.

*Neba lielas lustes dēļ
Šodien biju baznīcā:
Maza balta dvēselīte –
Baltajā autiņā.*
B 191589

Argi ne dėl didžio džiaugsmo
Šiandien aš buvau bažnyčioj:
Maža balta dvaselytė –
Baltuose vystyklusose.

5. SIELOS LŪKESČIAI

*Meitas sēd rindiņā,
Puiši tup kaktiņā.
Kur tā meitu rinda sēd,
Tur pusīšu dvēselītes.
D 12073*

*Sudrabiņa man matiņi,
Zelta viju vainadziņū;
Tur guļ puiša dvēselīte
Manos matu galiņos.
D 11503/1*

*Šķiries, mana dvēselīte,
No nelietes mātes meitas!
Krustu metu, ļauns atstāja,
No nelietes nevarēju.
D 15815*

*Sirsniņ' mana dvēselīte
Tautu dēlu rociņā;
Kauli vien vazājās
Pa bāliņa pagalmiņu.
D 10694*

Mergos sēdi eilėje,
O bernai tupi kampe.
Kur ta mergu eilē sēdi,
Ten bernelių dvaselytės.

Sidabriniai mano plaukai,
Aukso vijau vainikėlį;
Ten bernelio dvaselytė
Mano plaukų galiukuos.

Skirkis, mano dvaselyte,
Nuo tos nēlietos mergelės!
Persižegnojau – atstojo
Piktas, o nēlieta – ne.²

Širdel' mano dvaselytė
Bernelio rankelėj.
Kaulai vien bevalkiojasi
Po brolelio kiemuželį.

6. SIELOS AISTRA

*Drebi, drebi apšu lapa,
Tāi mazāi vējiņā;
Tā dreb puišu dvēselītes
Uz jaunām meitiņām.
D 12709*

*Augu balta, augu gara,
Sarkans rožu vainadziņš;
Tautu dēla dvēselīte
Kā ogliete kvēlojās.
D 5377*

*Toīcin tvīka oša ogle,
Uz ūdeņa gulēdama;
Tā tvīkst puiša dvēselīte
Uz jaunāmi meitiņām.
D 12982*

*Kas tur spīd, kas tur kūp
Viņā lauka galiņā?
Veca puiša dvēselīte,
Kas meitiņas niecināja.
D 13059*

Drebek, epušes lapeli,
Nuo mažiausiojo vējelio;
Taip dreba bernelių sielos
Priešais jaunas mergeles.

Augu balta, augu aukšta,
Raudons rožių vainikėlis;
Bernuželio dvaselytė
Kaip anglis žioruoja.

Kaiste kaito uosio anglis
Ant vandens gulēdama;
Taip kaista bernelio siela
Ant jaunųjų mergelių.

Kas ten žiba, kas ten rūksta
Ano lauko pakrašty?
Seno berno dvaselytė,
Mergeles paniekinusio.

7. SIELA – MALONYBINIS ŽODIS

*Neviens mani tā nemil,
Kā milēja tautu dēls:
Roku sniedza, mutes deva,
Sauc' man' krūšu dvēselīt'.
D 10472*

*Bāliņš sauca tautu meitu:
Sirsniņ', krūšu dvēselīt!
Es māsiņa gana mīla,
Tā vārdiņa nedzirdēju.
D 11687/1*

*Tautiets mani mīli lūdza:
Nāc, puķīt, šoruden!
Sirsniņ, mīlā dvēselīt,
Šoruden es neiešu.
D 7872*

*Meitiņ, mīlā dvēselīt,
Kam citam solījies?
– Tu puisīti, neveiklits,
Kam tik ilgi kavējies?
D 11314*

Niekas manęs taip nemyli,
Kaip mylėjo bernužėlis:
Ranką davė, pabučiavo,
Šauk' mane krūtinės siela.

Brolis šaukia merguželę:
Širdele, krūtinės siela!
Aš, sesulė, kad ir miela –
To žodelio negirdėjau.

Bernelis man' meiliai prašo:
Eikš, gėlyte, šiuoruden!
Širdele, mieloji siela,
Šiuoruden aš neisiu.

Mergele, mieloji siela,
Kam kitam pasižadėjai?
– Tu, vaicine, tikras slunkius,
Kam šitai ilgai delsei?

8. TYRUMAS – NETYRUMAS

*Puišam mutes es nedevu,
Vainadziņu valkādama;
Tīra mana dvēselīte
Kā tērauda gabaliņš.
D 10551*

*Zemē vien nekrītiēt,
Manas gaužas asariņas;
Uz tā sirds, dvēselītes,
Kas man gauži raudināja.
D 8681/3*

*Uz kundziņa dvēselītes
Manas gaužas asariņas:
Vakar pirkau kumeliņu,
Šodien kunga rociņā.
D 31365*

*Kundiņš manu bāleliņu
Tiesas spriest aicināja.
Spried patiesi, bāleliņi,
Dod Dievām dvēselīti.
D 31320*

Aš bernelio nebučiavau
Vainikėlį nešiodama;
Tyra mano dvaselytė
Kaip plieno lakštelis.

Ant žemelės nebyrėkit,
Mano gaudžios ašarėlės, –
Ant jo širdies, ant jo sielos,
Kuris mane gaudžiai virkdė.

Ant ponaičio sielos
Mano gaudžios ašarėlės:
Vakar pirkau žirguželį,
Šiandien – pono rankose.

Ponas mano broluželį
Iškviētė į teismą.
Sakyk tiesą, broluželi,
Pavesk Dievui sielą.

2 Bevardės giminės lie. *nēlieta* „nenaudėlis, nedorėlis“ (LKŽe; suprantama, ir „nenaudėlė, nedorėlė“) yra tikslus latvių *neletis* „niekšas, nevidonas“ ir mot. g. *neliete* atitikmuo.

9. SIELOS AMŽIUS

*Divējāda saule tek,
Tek kalnā, tek lejā;
Divējāds mans mūžiņš
Ar to vienu dvēselīti.
D 27271*

Dvejopai saulutē rieta,
Rieta kalnan, rieta slēnin;
Dvejopas mano amželis
Su ta viena sielyte.

*Līgsmo, mana dvēselīte,
Ne ilgam tavs mūžiņš,
Tik ilgam tavs mūžiņš,
Kā vasaras launadziņš.
D 84/1*

Linksminkis, mano sielyte,
Neilgam tavo amželis,
Tiek ilgam tavo amželis
Kaip vasaros pietūs.

*Ailu manu grūtu mūžu,
Bet lustīgu dvēselīti;
Grūtu mūžu pavadišu
Ar lustīgu dvēselīti.
F 387/303*

Ajai, mano sunkus amžius,
Bet linksma sielytē;
Sunkų amžiu palydēsiu
Linksma sielyte.

*Bēdīgam cilvēkam
Zemīt rīb staigājot;
Ī zemīte tā nerīb,
Kā bēdnieka dvēselīte.
D 9168*

Bēdinam žmogeliui
Žemē dreba einant;
Ir žemelē taip nedreba,
Kaip bēdžiaus sielytē.

10. SIELOS GRĒSMĒS

*Jauna meita kaunu bēga,
Saujā nese dvēselīti.
Izmirkusi, sasalusi
Brien rasiņu dziedādama.
D 62*

Mergaitē nuo gēdos bēgo,
Saujoj nešē dvaselytē.
Sumirkusi, sušalusi
Brenda rasą dainuodama.

*Es neņemtū sievas dienas,
Kad atrastū ceļmalā:
Dieviņš sievas dvēselīti
Nezdogā vēcināja.
D 1232*

Aš neimčiau mōters dienu,
Kad atrasčiau pakelēj:
Dievas mōters dvaselytē
Nosinēj vēdavo.

*Jūrā gāju naudas gūt,
Saujā nesu dvēselīti;
Balta bija jūras nauda,
Dārga mana dvēselīte.
D 30760*

Jūron ējau pinigu,
Saujoj nešiau sielā;
Balti jūros pinigai,
Brangi mano siela.

*Gaida māte ceļa vīra,
Jo vairāk laivinieka:
Laivinieka dvēselīte
Uz udeņa plūvināja.
D 30753*

Laukē motina keleivio,
Juolab laivininko
Laivininko dvaselytē
Ant vandens pleveno.

11. ŽODŽIAI NUO BAIMĒS

*Ko tie ļaudis man darīs,
Ko manam augumam?
Dzelzīs kalta man miesiņa,
Tēraudīņa dvēselīte.
D 31388*

Kā man žmonēs padarys,
Kā mano augumui?
Gelžies kāltas mano kūnas,
Plieno dvaselytē.

*Es bij' dzelza cilvēciņš,
Man tērauda dvēselīte,
Es iztriekšu velna māti
Pa mazām durvitiņām.
D 34120*

Aš gelžinis žmogeliukas,
Plieno mano dvaselytē,
Aš ištrenksiu velnio motē
Per mažiausias dureles.

*Sita mani, kava mani,
Kā ozolu ceļmalā;
Bija man koka sirds,
Tēraudīņa dvēselīte.
D 34154*

Kirto mane, pjovē mane
Kaip ažuolā pakelēj;
Aš turējau medžio širdi,
Plieno dvaselytē.

*Caur kārklēm upe tek,
Tur deviņi akmentiņi:
Devītā akmenī
Dzīva vīra dvēselīte.
D 34370*

Pro karklus / Pro karklyną upē teka,
Ten devyni akmenėliai:
Devintajam akmeny
Gyva vyro dvaselytē.

12. SIELA DIEVUI

*Uz ūdeņa iziedams,
Dievam devu dvēselīti;
Ne pie koka pieķerties,
Ne saukt tēva, māmuliņas.
D 30888/4*

Už vandens keliaudamas
Dievui pavedžiau sielytē:
Nei į medį įsitverti,
Nei šaukt tėvą mamulytę.

*Ko, tautieti, tu raudāji
Manā gultas maļiņā?
Dievs ņems manu dvēselīti,
Tev būs cita mātes meita.
D 1124*

Ko, berneli, tu raudojai
Mano gulto pakrašty?
Dievas ims mano sielytē,
Tau bus kita merguzēlė.

*Pirtītēi ieiedama,
Zelta sviedu gredzentiņu:
Nem', Dieviņi, zelta ziedu,
Neņem' manu dvēselīti.
D 1096*

Pirtelėn įeidama
Aukso numečiau žiedelį:
Imk, Dievuli, aukso auką,
Neimk mano dvaselytės.

*Precēj' mani, es negāju,
Teicās mani ēdināt.
Tev pašam lieli grēki;
Dievs ņems manu dvēselīti.
D 15195*

Piršosi man, bet aš nējau,
Sakē mane valgydins.
Tavo paties didūs griekai;
Dievas ims mano sielytē.

13. IŠEITI SU DAINA

*Māci mani, māmuliņa,
Kaut jel vienu Dieva dziesmu,
Ko dziedās dvēselīte,
Dieva duroju dagājusi.*
D 27323/1

Išmokyk mane, mamyte,
Bent vienos Dievo dainelēs,
Kā gi dainuos dvaselytē,
Dievo duris priėjusi.

*Vedat mani dziedādami,
Nevadat raudādami,
Lai iet mana dvēselīte
Pie Dieviņa dziedādama.*
D 27314

Vežkit mane dainuodami,
Nevežkit raudodami,
Lai eis mano dvaselytē
Pas Dievą dainuodama.

*Dziedot dzimu, dziedot augu,
Dziedot mūžu nodzīvoju.
Dziedot gāja dvēselīte
Diev' abeļu dārziņā.*
F 464/1010

Dainuodama(s) gimiau, užaugau,
Dainuodama(s) nuguayvenau.
Dainuodama ėjo sielytē
Dievo obelų sodelin.

*Karā kauta dvēselīt'
Iet pie Dieva dziedādama.*
B 15/2588a

Kare nukauta dvaselytē
Ein pas Dievą dainuodama.

14. DANGAUS LAIPTAI, DIEVO ROGĖS

*Es pupiņu iestādīju
Savā kapa maliņā,
Lai kāpj mana dvēselīte
Pa pupiņu zariņiem.*
D 27600

Aš pasodināu pupelę
Savo kapo pakrašty –
Lai kops mano dvaselytē
Pupelēs šakelēm.

*Nevajaga dvēselei
Trepju kāpt debesīs:
Mīļš Dieviņš trepes cēla,
Dvēselīšu gaidīdams.*
D 27609

Nebereikia jau dvaselei
Laiptų kopt į dangų:
Dievulis laiptus iškėlė
Dvaselyčių laukdamas.

*Kā zīlīte piesākēru
Pie Dieviņa kamanām;
Ar Dieviņu ielīgoju
Dvēselīšu namiņā.*
D 27599/1

Kaip kabukas prikibau
Prie Dievulio rogių;
Su Dievuliu įlingavau
Į dvaselių namus.

*Dieviņš veda dvēselīti
Pliķu, kailu debesīs;
Te palika miežu lauki,
Te mantiņa, bagatība.*
D 27595

Dievas vedė dvaselytę
Pliķą, nuogą dangopi;
Čia paliko miežių laukas,
Čia – manta ir turtas.

15. KLIAUDOS

*Aiz ko mana dvēselīte
Drīz pie Dieva nenogāja?
Ne svētija svētdienīņas,
Ne saulītes noiegot.*
D 27593

Dėl ko mano dvaselytė
Greit pas Dievą nenuėjo?
Nešventė šventadienėlių
Nei saulytę leidžiantis.

*Aiz ko mana dvēselīte
Drīz pie Dieva nenogāja:
Vakarā spoles tinu,
Otru galu skalam dedzu.*
D 27594

Dėl ko mano dvaselytė
Greit pas Dievą nenuėjo:
Vakare špules vyniojau,
Antru galu skalą degiau.

*Kas var zvaigznes izskaitīt,
Kas mēnesi aiztecēt?
Kas var manu dvēselīti
Pie Dieviņa aizrunāt?*
D 27603

Kas gal žvaigždes suskaičiuoti,
Kas pirm mėnesio užbėgti?
Kas gal mano dvaselytę
Pas Dievą užtarti?

*Puiši, meitu neviliet,
Meitām kauna nedariet,
Trīsēs jūsu dvēselīte,
Dieva duroju daiedama.*
D 12238

Vaikiai, mergų neviliokit,
Mergoms gėdos nedarykit,
Drebės jūsų dvaselytė,
Dievo duris prieidama.

16. SIELOS PAVIDALAI

*Dioi balti balodiši
Pa debesi lidināja;
Tie nebija balodiši –
Jaunu puišu dvēselītes.*
F 450/53

Du baltučiai balandėliai
Po dangų skrajojo;
Tai nebuvo balandėliai –
Jaunuolių sielytės.

*Melna čūska locījās,
Zem kumēla kājiņām;
Tā nebija melna čūska –
Tā bij meitas dvēselīte.*
F 362/4

Juoda angis rangėsi
Po žirgelio kojom;
Tai nebuvo juoda angis –
Tai buvo mergelės siela.

*Melni kraukļi sasēduši
Mana kapa maliņā;
Tie nebija melni kraukļi,
Tās cilvēku dvēselītes.*
D 27574

Juodi krankliai susitūpę
Mano kapo pakrašty;
Tai nebuvo juodi krankliai,
Tai žmonių dvaselės.

*Putni dziedāja olnīcas galā,
Ne tie bija putniņi, ne
zvirbulīši –
Tie bija dvēseļu nesējiņi.*
F 470/914

Paukščiai giedojo praginos gale,
Nei tai buvo paukštėliai, nei
žvirbleliai –
Tai buvo sielų nesėjai.³

3 La. *olnīca* = lie. *pragina* ar *pragana* – tai „iš abiejų pusių aptvertas kelias gyvuliams varyti“ (LKŽe). Posmo ritmas lūžinėja ir originale.

17. SIELŲ VAISĖS

*Grūti manai māmiņai
Pirmo nakti smiltienā;
Aust gaismiņa, lec saulīte,
Dievs mielos dvēselīti.*
D 27615

*Ej pie Dieva mieloties,
Mana dārģa dvēselīte;
Dieviņam balti zirņi
Sudrabiņa bļodiņā.*
D 27598

*Dievs mieloja dvēselīti
Karā kautu bāleliņu;
Saulē kaulus balināja,
Vējiņš matus vīcināja.*
D 31950 II pusē.

Sunku mano mamytēlei
Pirmā naktī smēlyje;
Aušt švieselē, tek saulelē,
Dievas pavaišins dvaselē.

Eiki pas Dievā vaišintis,
Mano brangi dvaselyte;
Dievas turi baltu žirni
Sidabriniam dubenēly.

Dievas vaišino sielytē
Kare žvuvusio brolelio;
Saulē kaulus balino jo,
Vējas plaukelius kedeno.

*Čīksti, čīksti, ļauna diena,
Vartu staba galiņā;
Tā čīkst puīša dvēselītes,
Kas meitiņas niecināja.*
B 22/2187

*Vecu puīšu dvēselīte
Ne pie Dieva, ne pie velna,
Pus debešu karājās
Baltā spieķa galiņā.*
D 13141/2

*Ko tie kraukli kraucināja,
Ko žagatas žadzināja?
Veca puīša dvēselīte
Sausas eglēs galiņā.*
D 13064

Girgždu girgždu, nelemtoji,
Vartu stulpo galuonēj;
Taip girgžduoja berno siela,
Merģeles panieķinusio.

Seno berno dvaselytē
Nei pas Dievā, nei pas velniā –
Puspadangēje kabojō
Ant baltos lazdos galiuko.

Ko tie krankļiai šitaip krankia,
Ko tos šarkos šitaip šarškia?
Seno berno dvaselytē
Sausos eglēs galuonēj.

18. SIELOS LOPŠYJE

*Kara vīram īss mūžiņis,
Kā vasaras launadziņš,
Kā vasaras launadziņis,
Kā ūdeņa burbulīts.*

*Tur aizģāja dvēselītes,
Kur zobeņi nešķindēs;
Dieva dēli dvēselītes
Sūpos zeltā šūpulī.*
D 32049

*...Tur staigāja Dieva dēli
Dvēselītes lasīdami.
Atraduši dvēselīti,
Ietin baltā vilnānē,
Ines Dieva pavēnī,
Ieliek Dieva šūpulī.
Šūpu, šūpu, dvēselīte,
Māmuliņas lolojums.*
B 15/5421

Kareivēlio trumpas amžius
Kaip vasaros pietūs,
Kaip vasaros pietu metas,
Kaip ant vandens burbulas.

Ten īseina dvaselytēs,
Kur kardeliai nežvangēs;
Dievo sūnūs dvaselytes
Sūpuos aukso lopšyje.

...Ten vaikščioja Dievo sūnūs,
Dvaselytes rankiodami.
Radę sielā, įvynioja
Į baltā vilnonę skarā,
Įneša Dievo pavēnin,
Įdeda Dievo lopšin.
Sūpu sūpu, dvaselyte,
Mamytės mieliausias.

20. VOKIEČIŲ, PONŲ SIELOS

*Vāciešam, kundziņam
Šāi saulē laba dzīve;
Jau viņā saulītē
Dvēselīte mālus mīs.*
D 31895

*Kundziņš jāja augstu zirgu,
Pusdebeš' raudzījās;
Tā ir tava dvēselīte
Pusdebeš' lidinās.*
D 31315

*Stārastiņ, velna bērns,
Nesit man ar ievas kūju;
Smirdēs tava dvēselīte,
Pie Dieviņa aiziedama.*
D 31500

*Rijenieka dvēselīte
Pusi gaisa lidināja,
Kam tas pēra kūlējiņus
Bez saulītes vakarā.*
D 31609

Vokiečiui, ponaičiui
Šiam pasauly gera būti;
O anam pasauly
Dvaselytē molius mins.

Ponas jojo aukštu zirgu,
Padebesiuose sau žvalgēs;
Taip ir tavo dvaselytē
Padebesiuose skrajōs.

Storosta, tu velnio vaike,
Nemušk manęs ievos brūkliu;
Smirdēs tavo dvaselytē,
Pas Dievulį eidama.

Jaujininko dvaselytē
Pažemēm ore lakioja,
Kam jis perdavo kūlējus
Be saulytės vakare.⁴

19. BEVAISĖS SIELOS

*Balta čūska riņķi grieza
Vidū jūras uz akmeņa:
Tā griež puīša dvēselīt',
Kas meitiņas nicināja.*
D 8694

Balta angis ratu rangēs
Vidur jūros ant akmens:
Šitaip rangos berno siela,
Merģeles panieķinusio.

Versta iš: *Latvju Dievadziesmas*. Izraudzījis un sakārtojis Brastiņu Ernests. [Vieta nenurodyta:] Latvju Dievturu Sadraudze, 11980 (1928), p. 5–6, 12, 34, 65–69. [Pastaba: Prie metu leidējas tyčia pradžioje pridėjo vieneta, tuo norėdamas pabrėžti, kad latvių tradicija yra bent dešimkart senesnė, praamžė.] Iš latvių kalbos vertė Dainius RAZAUSKAS

4 T. y. vertė dirbti nusileidus saulei.